

BERTHA BULCSU

A mi téli istenünk

A régi teleken, ötven évvel ezelőtt, hó borította a mezőket, s ha néha megnyhült az idő és ónos eső vágott végig a határon, a vadkacsák hajnalra odafagytak a barázdákba. Némelyik napkeltével még életre kelt, s ólomnehéz szárnyát emelgetve menekült a falusi gyermekek elől. Ilyenkor a vadkacsák kiáltása behallatszott a faluba, s az öregebb parasztok a hang színéből, panaszos mélységéből jósolták meg a közelgő újabb hózivatart. A hó napokig esett, derékig ért, vállig, a szél behordta az eresz alá, nem lehetett kinyitani az ablakokat. Amikor elállt, a gazdák fából készült hóeke elé fogták a lovaikat, és simára gyalulták az utca közepét. A kapukat, a falusi üzlethez, plébániához, templomhoz vezető járdákat falapátokkal ásták ki a hóból az emberek. A lapátokat teknyős cigányok faragták nyaranta, minden gazda vásárolt tőlük néhányat. A szekerek a pajtában szunnyadtak, a lovasgazdák szánnal járták az utakat. Az újabb havazás után a szánok is elakadtak, a tél lehalkította az életet.

A háború alatt a bombázások elől nagyapám falujába, Nemeskeresztúrra menekültünk. Az ostrom elől a pesti rokonság is itt keresett menedéket. Mozdonyvezető nagybátyám lányai akkor már tanítókisasszonyok voltak. Falun a katonai rekvirálások után is maradt egy kevés élelem. Az angol és amerikai légierő bombázógépei elhúztak felettünk, de a falu házaiba ritkán csapódott be valamilyen eltévedt lövedék.

Karácsony közeledtével betlehemesek kopogtak be hozzánk. Kifordított bundáikból nyers télszag áradt. Eljásztották a csordapásztorokat, nagyokat koppantottak botjaikkal, láncot csörgettek, szavaltak. Nagyanyám megjutalmazta őket. Egyik pásztort, aki a keresztfia volt, megcsókolta.

Esett a hó, csilingelő lovas szánok vitték a postát Jánosházára, visszafelé sót, fűszereket, petróleumot hoztak. Lovas szánok szállították a tejet a csarnokba, és hozták a papot vasárnaponként a szomszédos faluból. A híreket, a közeledő front rémtörténeteit is a szánhaj-

tó parasztnak hozták. A szának a lószerszámokra akasztott csengőkkel jelezték, hogy közelednek. A ködben, hófergetegekben nem lehetett látni a szánokat, csak hallani. Fagyos, szélmentes, tiszta időben falunyi meszeségből hallottuk, hogy az úton közeledik egy szán.

Egy szán, ami valamit hoz. Ajándékot, jó vagy rossz híreket.

Ilyen szánon közeledett nagyszüleim Falusi házához Jézus urunk is, az angyalokkal. A városi fiúktól már rég tudtam, hogy nincsenek angyalok, a karácsonyfát a szülők veszik és díszítik fel. Mégis a falusi csendben, karácsony este ugyanúgy hallottam az Istenember ezüstcsengős szánjának közeledését, az angyalok szárnyának rebbenését, mint a kishúgom. Karakó felől, az erdő és a folyó között siklott az égi szán. A fagyott hó ropogott a lovak patája alatt. Hallani véltem, amikor Cirókék háza mellett bekanyarodott a falusi útra. A csengőszón át a lovak zihálása is behallatszott a házba.

Szerény karácsonyfa érkezett az angyalok szánján. A városban megszokott szaloncukor helyett báb-szívek, huszárok, lyukas sütemények függtek a fenyőfa ágain, néhány aranydió és kicsi piros alma. A fa alatt egy töltőtollat találtam. Megijedtem tőle. A repülőgépek akkoriban robbanó gyerekjátékokat szórtak le a falvakba. A ceruzahegyezők, töltőtollak felrobbantak a gyerekek kezében.

Nagyon furcsa volt a töltőtoll, amit az angyaloktól kaptam. Barna, nem éppen mutatós, szinte csúnya... Nem mertem megérinteni. Ki tudja, valamelyik képzetlen égi angyal felkapta a hóból, és betette az ajándékcsomagomba... Magdi, tanítókisasszony rokonom fel emelte a tollat: – „Nézd csak, egy töltőtollat kaptál...” – mondta, és szétcsavarta, aztán tintát szívott bele egy hirtelen elővarázsolt üvegből.

Nagyon örültem, hogy Magdi nem robbant fel, félve, óvatosan vettem kézbe a töltőtollat. Papírt tettem magam elé, és megkísértem lerajzolni a fenyőfát. Akkoriban sokat rajzoltam. Valahol a gyermekeim őrizgetnek egy vízfestményt. A Megváltót ábrázolja. Nagyon szép enciánkék ég van Jézus mögött. A töltőtoll nem fogott. Hiába is húzkodtam a papíron, nyomtam, bökdösöttem, egyetlen csepp tintamaszatot sem volt hajlandó kiköpní. Magdi azt mondta, hogy a töltőtoll jó, csak a papírral van baj, mert zsíros. Soha nem derült ki, hogy

a töltőtoll jó vagy rossz, mert mire rendesebb papírt kerithettünk volna, az orosz csapatok elfoglalták a falut. Elmenekültünk, és a töltőtoll odaveszett.

Gyermekeim arcán is végignéztam az angyalvárás, két toronyház között is hittek a szárnyak lebbenésében. Rémülten meredtem a szakadék fölé. Uram Isten, hogyan tud ilyen szörnyű ablakon bejönni egy angyal? Nem is beszélve Jézus urunkról, aki az angyalok előtt jár a havas mezőn... De hol van itt hó? Sár és piszok borítja a várost. A karácsonyi Istenember valahogyan mégis bejött az ablakon, és beköltözött a gyermekek szívébe.

Valakik, talán a korszerűnek nevezett élet, elvetve tőlünk a havas teleket, az ezüstcsengős lovas szánokat, melyek a derekig érő hóban utat törtek a falusi házakhoz, hogy hittel, reménységgel, aranydióval, piros almával megajándékozzák a kis Gergőket, Jánosokat, Ilonkákat, Margitokat. Pedig az a hit, ami ezekben a karácsonyi almákban, aranydiókban összesűrűsödött, egy életre elég volt. Csak szépen kell megérkezni a Jézus angyalainak, hóban, csengős szánon, tizedik emeleti ablakon is, hihetően belebbenve.

Afrikában fekete Krisztusok lógnak a kereszten. A fekete emberek fekete istenben hisznek. Galileában, pálmafák alatt, homoksivatagok ölelésében született meg a mi különös istenünk. Mi közben egy téli istent ünneplünk, hóval, csilingelő lovas szánokkal, német lucfenyőkkel, melyeket Galileában sohasem láttak az emberek.

Miért ment fel Mária a hegyekbe, Zakariás házához az angyal megjelenése után? Ki gondol arra karácsonykor, hogy Heródes minden kétévesnél fiatalabb gyermeket kivégeztetett Betlehemben, mert félt az Istenembertől, a zsidók új királyától? Mi történt valójában a Szentföldön? – Amikor a havas mezőkről, hegykatlanokból érkező karácsonyfás, harangos, megbocsátó istenünket várjuk, Heródes eszünkbe sem jut. Esetleg a háromkirályok... Azon, hogy ki is volt az úr angyala és maga Jézus Krisztus mennyire égi jelenség, talán még a papok közül is kevesen gondolkodnak el.

Bárhogyan is van, az ezüstcsengős szán, melyen Jézus szeretete gyermekkorunkban megérkezett hozzánk, a havas téli éjszakákon még mindig a házunkat közelítgeti.

(Európai Utas, 9 (1992/4), 2.)